

EDUCAȚIA ÎN SOCIETATEA POSTMODERNĂ

Valentin Cosmin BLÂNDUL

Universitatea din Oradea (România)

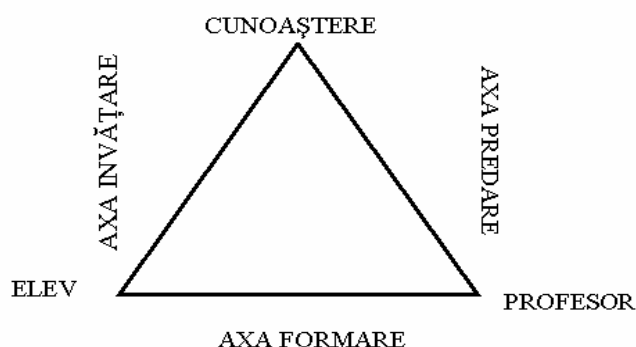
Pedagogy, as a science, approaches personality problem about development and education, with a view to identify the most efficient ways, methods, means to stimulate youth's personality. The members of postmodern society (children, parents, teachers, wider educational community) will be transformed, changed in a good way, and been aware of straight education in family, in school, in society. Their conception, behavior and attitude about personality development will change through education in our contemporary democratic Romanian and European society.

În ultimii ani, societatea românească traversează o perioadă de profunde transformări economice, politice, sociale și culturale. În această tranziție – încheiată după unii, aflată în prim-proces după alții – știm cu relativă precizie de unde pornim și unde dorim să ajungem. Astfel, lăsăm în urmă un regim totalitar bazat pe o viață economică, politică și socială exclusiv centralizată în care cetățeanul se afla în slujba statului. Din contră, dorim să ne îndreptăm spre o societate deschisă bazată pe autonomia individului și pe respect reciproc, în care instituțiile statului să se afle în slujba cetățeanului. În acest cadru, școala – ca oglindă fidelă a societății – nu poate excepta de la această regulă. De exemplu, în sistemul educațional anterior anului 1989 existau o serie de norme de la care era recomandabil ca nimeni să nu se abată: parcurgerea integrală a programelor școlare, promovarea claselor (adesea în procentaj absolut), obținerea unor distincții olimpice, absența evenimentelor stresante, rapoarte cifrice pozitive, evitarea eșecului școlar etc. Pe de altă parte, educația din zilele noastre tinde spre formarea unor oameni având o personalitate creatoare și armonios dezvoltată, capabilă să se integreze activ în mediu, să facă față schimbărilor din ce în ce mai accelerate și, chiar mai mult, să le provoace în limita posibilului în sensul dorit.

În condițiile în care acceptăm că școala trebuie să reflecte cu fidelitate ceea ce se petrece la nivel social, vom recunoaște inclusiv faptul că aceasta a intrat într-o etapă postmodernă caracteristică întregii societăți. Astfel, unor trăsături precum rigoarea, raționalitatea, determinarea ori precizia (definiții pentru tradiționalism sau pentru modernitate) li se opun altele cum ar fi conduita ludică, existența mai multor alternative, renunțarea la limite, stiluri inovatoare, mobilități interculturale etc. Existența acestor trăsături ne fac să credem că postmodernismul este o doctrină a negării tiparului, cenzurii, stereotipului ori a cauzalității riguros determinate. Cu referire la fenomenul educațional, autori precum Elena Macavei (2001), I. Comănescu (2003), V. Chiș (2001) sau V. Marcu (2006) observă că postmodernismul se caracterizează prin depășirea șabloanelor rigide care exprimau unidirecționalitatea relației profesor–elev și crearea unui mediu educațional interactiv bazat pe o relație de parteneriat în învățare. Astfel, potrivit lui M. Ionescu, dacă spre deosebire de didactica tradițională unde profesorul comunică o serie de cunoștințe, iar elevul le receptează și le însușește mai mult sau mai puțin activ, de didactica modernă în care rolul elevului este cel de a aplica cunoștințele dobândite pentru a le însuși mai temeinic, în didactica postmodernă rolul elevului este de a cerceta, aplica, descoperi și a face inferențe cu caracter de generalitate.

Noua paradigmă asupra didacticii este explicată de J.Houssaye (1993) prin modelul triunghiului pedagogic (fig.1), care identifică posibile relații între cele 3 componente ale actului didactic: Cunoaștere – Elev – Profesor. În opinia autorului, relația profesor–cunoaștere poate fi simbolizată prin „axa predare” în care elevul este privit ca un „terț inclus”, design ce se potrivește cel mai bine viziunii tradiționale asupra didacticii. Conform acestei optici, profesorul este cel care furnizează elementele cunoașterii, recurgând frecvent la strategii expositive în care singura formă de activare a elevului este dialogul. Într-un asemenea tip de lecție, evaluarea se desfășoară după secvențele „clasice”:

- definirea obiectivelor procesului de învățământ;
- crearea situațiilor de învățare care să permită elevilor achiziționarea comportamentelor preconizate prin obiective;
- selectarea metodelor și instrumentelor de evaluare necesare;
- desfășurarea procesului de măsurare a cunoștințelor achiziționate;
- evaluarea și interpretarea datelor obținute;
- concluzii și aprecieri diagnostice și prognostice.

Fig.1. Modelul triunghiului pedagogic (după J.Houssaye).

Relația profesor–elev poate fi simbolizată prin „axa formare” în care cunoașterea devine „terț inclus”, accentul căzând pe componenta de consiliere nondirectivă a educației. Potrivit acestei paradigme, profesorul devine un formator care are rolul de a modela personalitatea elevului, ghidându-l către valorile pe care le consideră cele mai relevante. Fără îndoială, în acest context, personalitatea profesorului dobândește o semnificație deosebită prin valoarea de model pe care o exercită asupra elevilor săi, acestuia fiindu-i solicitat întreg spectrul competențelor de specialitate, psihopedagogice și metodice de care dispune atât pentru predare, cât și pentru evaluarea comportamentelor elevilor.

În fine, ce-a de-a treia dimensiune a fenomenului educațional o reprezintă relația elev–cunoaștere, simbolizată prin „axa învățare”, în cadrul căreia, statutul de „terț inclus” revine profesorului. Din această perspectivă, profesorul devine un mediator care are rolul de a facilita accesul elevului la sursele de informație. Această idee își are originile în noile educații promovate la începutul secolului trecut, în cadrul cărora puterea profesorului asupra elevului era mult diminuată. Au urmat apoi instruirea asistată de calculator, pedagogia bazată pe obiective ori cea diferențiată care au obligat la reconsiderarea rolului „magistral” al cadrului didactic.

Astfel, prin pedagogia postmodernă vor putea fi îndeplinite dimensiunile fundamentale ale educației: a învăța să știi, a învăța să faci, a învăța să fii, a învăța să devii. Toate acestea vor contribui la formarea unei personalități armonioase și creatoare, capabile nu doar să facă față schimbării, ci să o și anticipeze și chiar să o provoace.

Bibliografie:

1. Houssaye J. La pedagogie; une encyclopedie pour aujourd’hui. - Paris: ESF, 1993.
2. Chiș V. Activitatea profesorului între curriculum și evaluare. - Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2001.
3. Comănescu I. Prelegeri de didactică școlară. - Oradea: Editura Imprimeriei de Vest, 2003.
4. Macavei Elena. Pedagogie. Teoria educației. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 2001.
5. Marcu V., Filimon Letiția (coord.). Psihopedagogie pentru formarea profesorilor. - Oradea: Editura Universității, 2006.
6. Nicola I. Tratat de pedagogie generală. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 2000.

Prezentat la 14.05.2007